

**ļespējas un resursi preventīvā darba pilnveidošanai
pašvaldībās ar nepilngadīgajiem**

Apsēdieties tie, kuri kaut reizi bērnībā/jaunībā

- Ir aizgājuši/nobastājuši kādu mācību stundu
- Ir apsūkājuši savus klases biedrus
- Nav klausījuši pieaugušo norādījumus
- Nav izpildījuši mājas darbu
- Nav uzklausīti
- Ir nepatiesi apvainoti
- Ir saņēmuši nepamatotu sodu
- Ir pērti
- Ir izjutuši badu
- Ir izjutuši apgērba trūkumu
- Ir jutušies slikti, jo kādam ir bijuši labāki materiālie apstākļi
- Ir kaut ko paņēmuši bez atļaujas
- Ir vēlējuši kādam kaut ko sliktu
- ...

Bērni precīzi atspoguļo to rūpju daudzumu, ko ir saņēmuši...

Kā mazināt prettiesiskus pārkāpumus, kā veidot drošu vidi, kā iekļaut sociālā riska grupas bērnus/jauniešus vietējās kopienas dzīvē

Starpdisciplināras/starpinsticionālas komandas izveide

Starpdisciplināras/starpinsticionālas komandas izveide

Iespējamais komandas sastāvs:

- Pašvaldības pārstāvji (sociālais darbinieks, administratīvās komisijas pārstāvis, bāriņtiesas pārstāvis, atbildīgais darbā ar jauniešiem, ...)
- Izglītības iestāžu pārstāvji (sociālais pedagogs, administrācijas pārstāvis, vecāku pārstāvis, pedagogs....)
- Bāriņtiesas pārstāvis,
- Tiesībsargājošo institūciju pārstāvji, nepilngadīgo lietu inspekcijas pārstāvji
- Vietējās sabiedrības pārstāvji (darba devēji, NVO, interešu grupu pārstāvji...)

Sasniedzamais rezultāts:

- Bērni un jaunieši izjutīs, ka viņu pagasts, pilsēta, novads ir vieta, kur viņus sadzird un viņi var izmainīt sev nozīmīgas lietas.

Uzdevumi:

- Palīdzēt bērniem un jauniešiem kļūt par sociāli aktīviem sabiedrības locekļiem

Metodes:

1. Preventīvais darbs

- situācijas analīze (uzskaite, cēloņi...)
- problēmu aktualizēšana, bērnu/jauniešu vajadzību izpēte
- iespēju apzināšana
- konkrētu aktivitāšu/pasākumu, projektu plānošana, īstenošana, izvērtēšana

2. Individuālo gadījumu analīze un risināšana

- Problēmas identificēšana, konkrēta gadījuma analīze
- Rīcības plāna izstrāde konkrētam gadījumam, pieejamo resursu izvērtēšana
- Īstenošana, atbildību uzņemšanās
- Izvērtēšana/jauna plāna izstrāde

3. Sadarbības partneru iesaistīšana plānošanā, īstenošanā, izvērtēšanā

4. Darba grupas darbības vietas izvēle, resursi komandas darbam

(laiks, vieta, tehniskais nodrošinājums, atspirdzinājumi...)

Kas jāzina un jāprot?

- Kā veidot komandu?
- Kā analizēt gadījumu?
- Kā izstrādāt plānu?
- Kā iesaistīt vecākus?
- Kā iesaistīt izglītības iestādi, vietējos uzņēmējus, organizētās sabiedrības grupas (t.sk. NVO)
- Kā apzināt esošos resursus? (brīvais laiks, izglītības iespējas....)
- Kā īstenot aktivitātes?
- Kā izvērtēt pasākuma/aktivitātes efektivitāti?

Ar ko jāreķinās

Ar ko jāvērtē

Dzīves vide:

- Mājas, ģimene (dažādie vecāki....)
- Izglītības iestāde (iekļaujoša vide, personāls – sociālais pedagogs, psihologs, audzinātājs, skolas administrācija, pedagogi...)
- Vietējās sabiedrības dzīve
- Brīvā laika pavadīšanas iespējas (atpūta un līdzdalība)

Mājas, ģimene

Mājas, ģimene

Starpdisplīnārās komandas un ģimenes sadarbība

Tipiskākās vecāku kļūdas, audzinot bērnus:

1. Vecāku "aklā" mīlestība – vecāki zaudē objektivitāti un pārvērtē savas audzināšanas iespējas un bērna potenciālās iespējas, bērns pirmskolas iestādē/skolā jutīsies pietiekami nenovērtēts;
2. Vienotu prasību trūkums ģimenē – katrs ģimenes loceklis izvirza savas prasības, bērns apjūk prasību daudzveidībā, līdz beidzot tās neievēro. Rezultātā bērns veikli iemācās manipulēt gan ar pieaugušajiem, gan ar vienaudžiem;
3. Pārāk stingras prasības (nepieļauj motivētas atkāpes), tās kropļo bērnu psihi un apslāpē viņu radošo garu;
4. Bērnu rīcības visatļautība, kas neļauj bērnam apzināties robežas un kontrolēt savu rīcību;
5. Stingru prasību mija ar pilnīgu anarhiju – bērni iemācās pārciest vecāku histērisko uzvešanos un izvairīties no viņu prasībām;
6. Vecāki nepilda savus izvirzītos noteikumus, šo ģimeņu bērni precīzi atspoguļo vecāku rīcību;
7. Vecāki izvēlas nepiemērotu sodīšanas sistēmu – bērna fiziska ietekmēšana (bērns noslēdzas sevī), bērna publiska strotēšana (bērnā izraisa pretreakciju un norāda uz vecāku nevarību);
8. Mīlestība ar nosacījumiem – vecāku mīlestības izpausmes par noteiktu uzvedības modeli;
9. Neiedziļināšanās bērna pasaulē, bērna vajadzību neizpratne un nerespektēšana;
10. Garīgo vērtību aizstāšana ar materiālajām, nespēja uz klausīt un saprast savus bērnus;
11. Vecāku saskarsmes iemaņu un pozitīvas audzināšanas trūkums.

Kāpēc vecāki nevēlas sadarboties

1. Vecāki, kuri neiesaistās sadarbībā un nepievērš pietiekamu uzmanību bērna audzināšanai:

- Aizņemti darbā,
- Slimo paši vai citi ģimenes locekļi,
- Atkarīgi no alkohola, narkotikām, azartspēlēm...
- Sektanti,
- Bērni tiek uzskatīti kā traucēklis personisko mērķu sasniegšanai,
- Sociāli maznodrošināti un mazizglītoti vecāki.

2. Kritiskie vecāki:

- Ar augstu, bet neadekvātu pašnovērtējumu,
- Augstāka pedagoģiskā kompetence par mūsu kompetenci,
- Psihiskie defekti,
- "Aklā" mīlestība pret savu bērnu.

3. Vecāki, kuri nopietni izturas pret bērnu audzināšanu, taču nesaskata mūsos sadarbības partneri:

- Pārliecināti, ka viņus nesapratīs,
- Stereotipi, ka veiksmīga sadarbība nav iespējama,
- Vecākiem dzīves pieredze lielāka nekā mums,
- Bailes no kontaktiem ar citiem cilvēkiem.

Starpdisciplinārās komandas un ģimenes sadarbības priekšnosacījumi:

- Kopīga mērķu izpratne,
- Atvērtība un uzticēšanās sadarbībā

Faktori, kuri veicina sadarbību ar vecākiem

- Sadarbība balstās uz savstarpēju cieņu
- Tiek respektēta vecāku pieredze
- Pirmais iespaids, ko radām, ietekmē turpmāko sadarbību
- Gadījuma vadītājam vienmēr jāatrod laiks (pat ja šī laika nav), lai uzklausītu vecākus
- Par jebkuru bērnu ir jāspēj pateikt ko pozitīvu – katram vecākam viņa bērns ir pat svarīgākais, labākais, gudrākais, talantīgākais...
- Ja saruna nav ievirzījusies pozitīvā gultnē, tā tomēr jābeidz pozitīvi, lai vecāki neaizietu sarūgtināti, dusmīgi, ar negatīvu viedokli par starpdisciplināro komandu
- Gadījuma vadītājam jāparāda, ka ir ieinteresēts bērna dzīvē (vienaldzība uztrauc visvairāk)

Izglītības iestāde

Izglītības iestāde

(iekļaujoša vide, personāls – sociālais pedagogs, psihologs, audzinātājs, skolas administrācija, pedagogi...)

Iekļaujoša izglītība piedāvā vienādas iespējas izglīties visiem bērniem, neatkarīgi no katra vajadzībām, veselības un funkcionālā stāvokļa, dzimuma, rases, vecuma, reliģiskās piederības, u.c. cenošā un atbalstošā vidē, pilnībā piedaloties izglītības procesā un gūstot visaugstākos iespējamus sasniegumu.

Izglītības iestādes mērķi:

1. Rosināt bērnus/jauniešus uz IZCILĪBU visā tajā, ko viņi dara.
2. Izpētīt un attīstīt bērnu/jauniešu radošumu un potenciālu visā pilnībā, paturot prātā, ka katrs bērns/jaunietis ir UNIKĀLA individualitāte ar savām konkrētajām vajadzībām un interesēm.
3. Attīstīt un uzturēt AKTĪVU PARTNERĪBU starp skolotājiem un skolniekiem, skolu un mājām, skolu un plašāku sabiedrību..
4. Attīstīt skolnieku PAŠAPZIŅU un TICĪBU SEV un rosināt viņus uzņemties atbildību un dot pozitīvu ieguldījumu plašākai sabiedrībai.
5. Rosināt skolniekus attīstīt POZITĪVU ATTIEKSMI pret sevi un novērtēt un ar toleranci izturēties pret citiem.
6. Skolā pastāvīgi attīstīt MĪLESTĪBAS PILNU GAISOTNI, kurā rūpējas par kopīgo un individuālo labsajūtu un skolnieku un personāla stabilām morālām vērtībām, un kurā atzīst ikviena vērtību un sniegumu

Vietējā sabiedrība un brīvā laika pavadīšanas iespējas

Vietējā sabiedrība un brīvā laika pavadīšanas iespējas (atpūta un līdzdalība)

Darba formas:

1. Jauniešu foruma rīkošana (ideju tirgus) - Vajadzību noskaidrošana, resursu izpēte, projekta izstrāde, atbildību uzņemšanās...
2. Jauniešu līdzdalības veicināšana vietējās kopienas attīstībā - Lēmumu deleģēšana pašiem jauniešiem par jautājumiem, kas viņus skar...
3. Atbalsta grupas vai individuālais darbs?

Cilvēki, ka ir attīstījuši savas sociālās un emocionālās prasmes, saprot un izsaka savas izjūtas, atpazīst citu cilvēku jūtas, spēj tikt galā ar afektiem, un ļauj noskaņojumam un jūtām motivēt pieņemto uzvedību.

- **SEVIS apzināšanās** – zināt, kā tu jūties, un spēt izmantot savas izjūtas lēmumu pieņemšanai; savu spēju reāls novērtējums un veselīga pašpaļāvība.
- **Tikšana galā ar savām emocijām** – zināt, kāpēc tu jūties tā, kā tu jūties, un kā tikt galā ar savām jūtām, tā lai nebūtu paš-destruktīvs, bet palīdzētu izpildīt uzdevumu; spēt kontrolēt savas emocijas un spēt gaidīt atzinību, atlīdzību pēc noteikta mērķa sasniegšanas.
- **Empātija** – izprast, kā citi jūtas, un skatīt lietas no viņu perspektīvas, novērtēt, ka citi jūtas savādāk, un spēt tikt galā un izprast šādas atšķirības.
- **Motivācija** – izmantot savu iekšējo dzinuli, lai sasniegtu mērķus; mācīties uzņemties iniciatīvu un censties pēc pilnveides; tikt galā ar šķēršļiem un vilšanos ceļā uz mērķu sasniegšanu un samierināties ar jebkādu atlīdzības vilcināšanos.
- **Sociālā kompetence** – spēt tikt galā ar jūtām attiecībā uz citiem cilvēkiem, attiecību vadīšana, mācīšanās no sociālām situācijām un spēt darboties dažādās sociālās vidēs (balstīties uz savām jūtām sadarbojoties, vedot sarunas, risinot konfliktus, tiekot galā ar citu cilvēku emocijām); spēt izmantot dažādus līdzekļus, lai risinātu konfliktus un problēmsituācijas.

Kur meklēt atbalstu?

Kur meklēt atbalstu?

- Esošie jauniešu centri, klubi (Jauniešu centri veicina demokrātiju bērnu un jauniešu līmenī, īstenojot projektus, kas saistīti ar konkrētas kopienas/reģiona fizisko vidi vai jauniešu brīvā laika un kultūras pasākumu iespējām; centri ir tās vietas, kur sadzird bērnus un jauniešus, kur, sociāli piedaloties, var piepildīt savus mērķus. Bērnu un jauniešu centru piemēri – jauniešu centra atjaunošanas un remonta projekts; zaļās zonas sakārtošanas projekts; skeitparka izveide; jauniešu kafejnīcas izveide...)
- Krīzes centri
- NVO

Dienas centrs

- bezmaksas
- Vienošanās par sekmju uzlabošanu
- Sadarbības līgums ar skolu, skolotājiem
- Interesešu un praktiskās darba iemaņu darbnīcas un nodarbības
- Ēdināšana
- Dienesta viesnīca

Interrešu centrs “Pēcskola”

Inita Bišofa
initab@inbox.lv

Metodiskā palīdzība

Metodiskā palīdzība

1. Motivācijas programmas

Šīs programmas ietver to prasmju apgūšanu, kas atspoguļo emocionālo inteligenci, proti, atpazīt savas jūtas, spēt adekvāti risināt problēmas, spēt sadarboties, izrādīt empātiju, spēt motivēt sevi un citus attiecībā uz iepriekš nospraustiem mērķiem un spēt iesaistīties draudzīgās attiecībās.

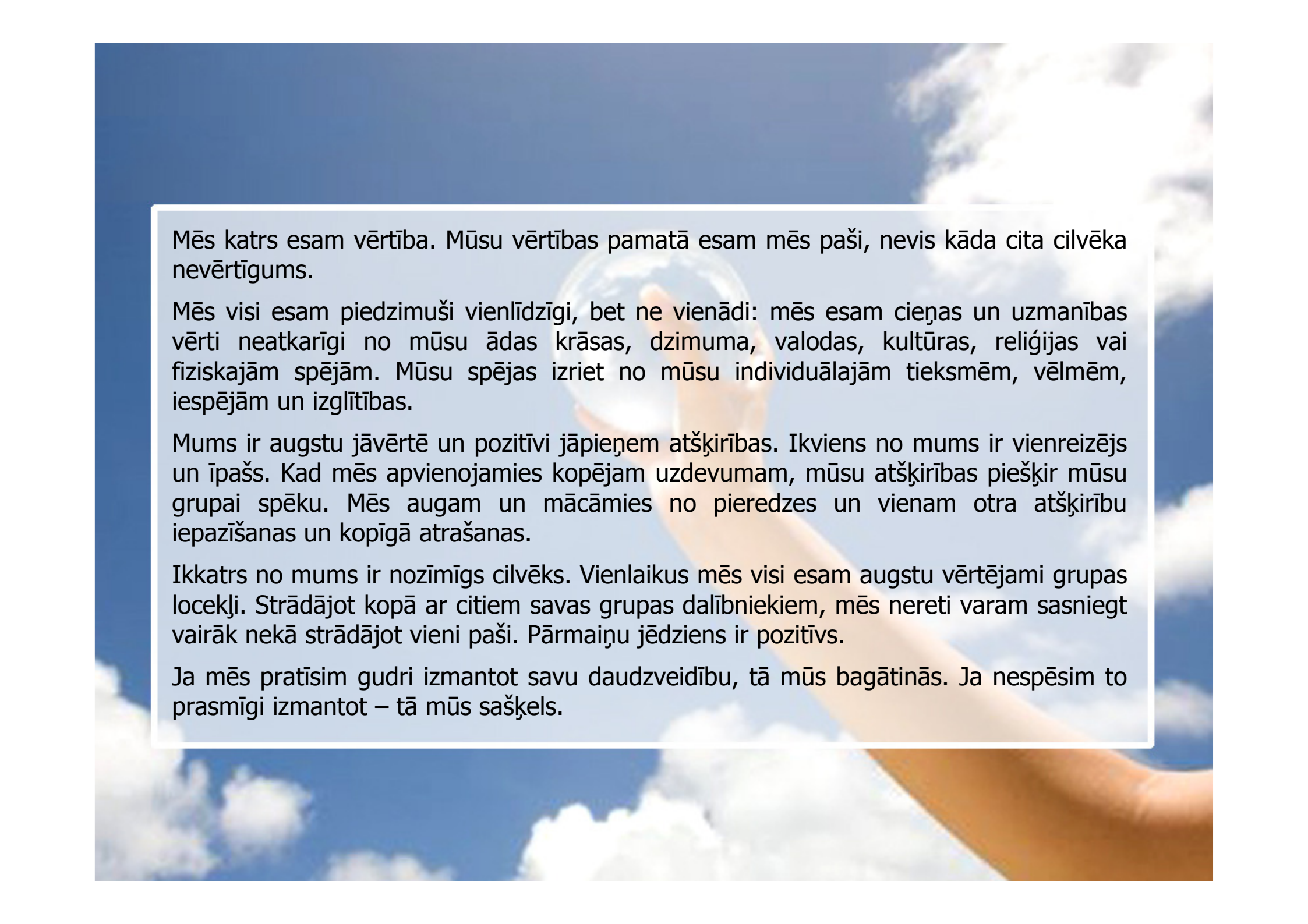
2. IAC programmas:

- Motivācijas programma (es ar sevi, es ar citiem, es pašvaldībā un valstī, es darba tirgū)
- Demokrātijas pamati (pilnvarotā vara un vara bez pilnvarām, vadītājs/līderis, atbildība, taisnīgums un privātums)
- Pilsoniskās un ētiskās vērtības
- Tiesības visiem

Izglītības attīstības centrs

www.iac.edu.lv

Tālr. 67503730

A hand holding a globe against a blue sky with white clouds.

Mēs katrs esam vērtība. Mūsu vērtības pamatā esam mēs paši, nevis kāda cita cilvēka nevērtīgums.

Mēs visi esam piedzimuši vienlīdzīgi, bet ne vienādi: mēs esam cieņas un uzmanības vērti neatkarīgi no mūsu ādas krāsas, dzimuma, valodas, kultūras, reliģijas vai fiziskajām spējām. Mūsu spējas izriet no mūsu individuālajām tieksmēm, vēlmēm, iespējām un izglītības.

Mums ir augstu jāvērtē un pozitīvi jāpieņem atšķirības. Ikviens no mums ir vienreizējs un īpašs. Kad mēs apvienojamies kopējam uzdevumam, mūsu atšķirības piešķir mūsu grupai spēku. Mēs augam un mācāmies no pieredzes un vienam otra atšķirību iepazīšanas un kopīgā atrašanas.

Ikkatrs no mums ir nozīmīgs cilvēks. Vienlaikus mēs visi esam augstu vērtējami grupas locekļi. Strādājot kopā ar citiem savas grupas dalībniekiem, mēs nereti varam sasniegt vairāk nekā strādājot vieni paši. Pārmaiņu jēdziens ir pozitīvs.

Ja mēs pratīsim gudri izmantot savu daudzveidību, tā mūs bagātinās. Ja nespēsīm to prasmīgi izmantot – tā mūs sašķels.

Paldies par uzmanību!

Ausma Pastore

ausmap@apollo.lv